

МОНІТОРИНГ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АГРОІНЖЕНЕРІЯ» ЯКОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМАНСЬКОМУ НУС

Метою моніторингу було вивчення рівня задоволеності студентів, як споживачів освітніх послуг, якістю освітніх програм, а саме: змістовним наповненням програми, ефективністю методів викладання, забезпеченістю освітнього процесу матеріально-технічними та навчально-методичними ресурсами.

Моніторинг задоволеності здобувачів вищої освіти спеціальності «Агроінженерія» проводився шляхом проведення on-line анкетування. Учасники анкетування – студенти денної форми навчання 1-6 курсів, які навчаються за такими ступенями вищої освіти як молодший бакалавр (1,6%) бакалавр (77,3%) та магістр (21%). Всього опитано 97 студентів по спеціальності «Агроінженерія» у вересні-жовтні 2020 року.

На запитання «Як Ви оцінюєте рівень якості надання освітніх послуг Уманським НУС?» 60% респондентів зазначили, що високо, 31% - достатньо, 8% - задовільно і 1% незадовільно. (рис. 1.).

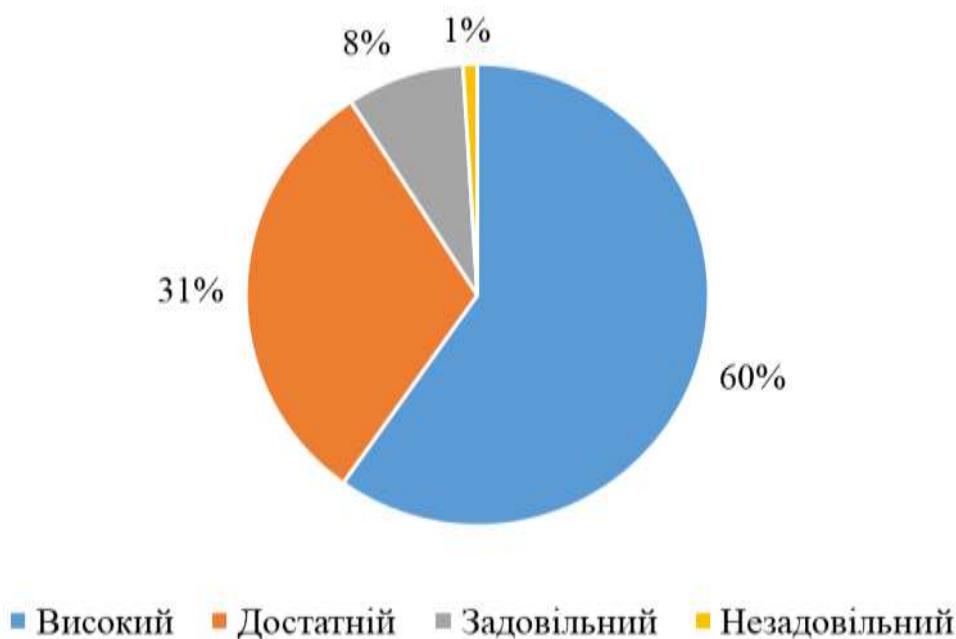

Рис.1. Оцінка рівня якості надання освітніх послуг (у відсотках)

16 учасників опитування (86,3%) задоволені тим, що навчаються на обраній спеціальності, 1 здобувач (13,4%) частково задоволений.

На питання анкети «Які проблеми, на Вашу думку, найбільшою мірою ускладнюють навчання за обраною спеціальністю?» здобувачам пропонувалось обрати відповідь з наступного переліку (кількість виборів не обмежувалася). Узагальнені результати по другому питанню відображені у таблиці 1.

За результатами опитування перші три позиції отримали наступні проблеми:

- необхідність поєднувати навчання і роботу (54,6 %);
- надмірний обсяг навчального навантаження (17,0 %);
- особиста неорганізованість (10,0 %).

Таблиця 1

Які проблеми найбільшою мірою ускладнюють навчання, на думку опитаних

Перелік проблем	Кількість здобувачів, які позначили дану проблему	Відсоток
Необхідність поєднувати навчання і роботу	53	54,6
Відсутність перспектив працевлаштування	2	2,1
Особиста неорганізованість	10	10,3
Незручний розклад	5	5,2
Надмірний обсяг навчального навантаження	17	17,5
Відсутність такту педагогічної майстерності при викладанні окремих дисциплін	6	6,2
Недостатнє забезпечення навчально-методичною літературою	1	1
Вплив з боку інших студентів, що перешкоджають прояву Ваших здібностей під час навчальних занять	2	2,1
Власне розчарування в обраній спеціальності	1	1

На наступні питання анкети «Чи знаєте Ви, що Ваше навчання відбувається у відповідності до затвердженої освітньої програми?» та «Чи ознайомлені ви з цілями та змістом освітньої програми» отримані наступні відповіді (рис.2).

Позитивним моментом є те, що значна частка респондентів (95,7 %) знають про основний документ, який регламентує процес їх навчання, та 94,7% - ознайомлені з цілями та змістом освітньої програми. 5,3% опитуваних не знають на пряму свого професійного розвитку – цілі, які вони повинні досягти разом з викладачами. Не знаючи цілі важко розуміти чи в тому напрямі ти рухаєшся, чи тими знаннями та навичками оволодіваєш. Така ситуація, у певній мірі, проковує виникнення демотивації навчання у студентів.

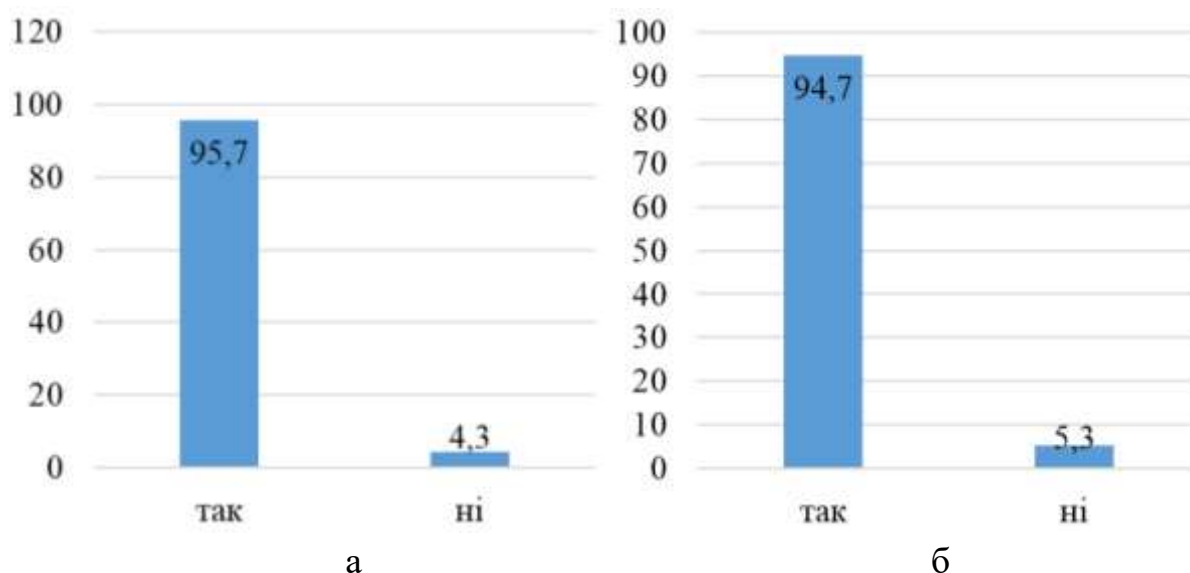

Рис. 2 Чи знаєте Ви, що навчаєтеся у відповідності до затвердженої освітньої програми (а) та чи ознайомлені Ви з її цілями та змістом (б)

З опитуваної кількості здобувачів вищої освіти 47,38% стверджують, що структура освітньої програми відповідає їхнім очікуванням, 43,26% - частково відповідає, 4,22% - не відповідає, 5,14% - важко відповісти по цьому питанню (рис.3).

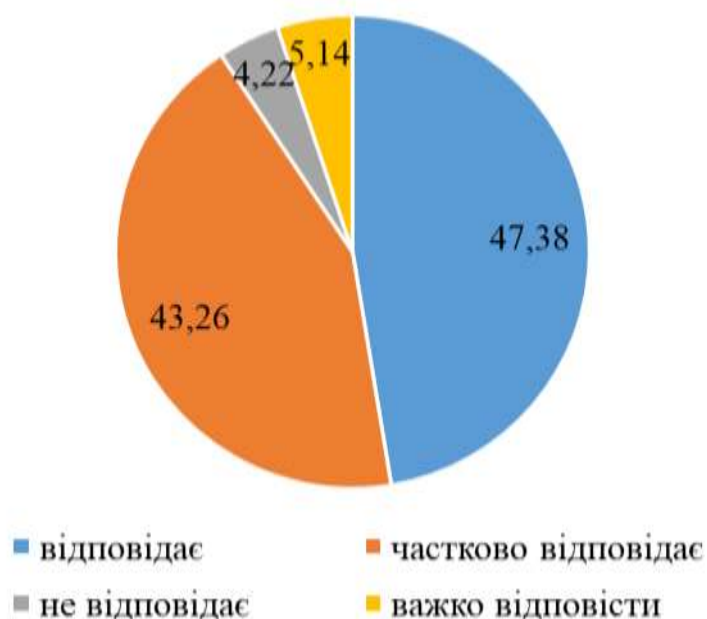

Рис.3. Чи відповідає структура освітньої програми Вашим очікуванням (у відсотках)

Здобувачі вищої освіти спеціальності «Агроінженерія» оцінювали ефективність методів і методику викладання дисциплін за обраною спеціальністю, а також рівень стимулювання їх до самоосвіти й науково-

дослідницької діяльності. Узагальнені відповіді представлені у табл. 2 та табл. 3.

Таблиця 2

Оцінка здобувачів вищої освіти ефективності методів викладання і навчання, які застосовуються на програмі

Варіанти відповіді	Результати опитування
Висока	71 осіб (73,13%)
Середня	25 осіб (25,75%)
Низька	1 особа (1,12%)

Таблиця 3

Рівень стимулювання здобувачів вищої освіти до самоосвіти й науково-дослідницької діяльності.

Варіанти відповіді	Результати опитування
Високий	44 осіб (45,32%)
Достатній	46 осіб (47,38%)
Задовільний	7 осіб (7,3%)
Незадовільний	0 осіб (0%)

Як свідчать результати опитування, більшість здобувачів відзначає, що форми та методи навчання у межах окремих освітніх компонентів (дисциплін) відповідають освітній програмі.

71 здобувачів вищої освіти (73,13%), які взяли участь в опитуванні, задоволені викладанням в повній мірі, 25 здобувачів (25,75%) посередньо оцінили методи викладання і навчання, незадоволеною викладанням є одна особа.

44 опитаних здобувачів вищої освіти (45,32%) вважають, що навчання високо стимулює їх до самоосвіти й науково-дослідницької діяльності, 46 осіб (47,38%) оцінюють достатньо, ще 7,3% – 7 осіб зазначили, що рівень стимулювання до самоосвіти і науково-дослідницької діяльності задовільний, незадовільно не було оцінено.

Так як структура освітньої програми передбачає індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін, 79,49% опитуваних підтвердили можливість самостійного обрання навчальних дисциплін для їх подальшого вивчення, 15,36% - не знають, що на спеціальності «Агроінженерія» існує така можливість та 5,15% - не мають можливості вибору дисциплін.

На даний час питання реалізації вільного вибору дисциплін за спеціальністю згідно даного опитування має деякі труднощі.

Узагальнені відповіді по питаннях наявності можливості та реалізації вільного вибору дисциплін представлені на рис.4.

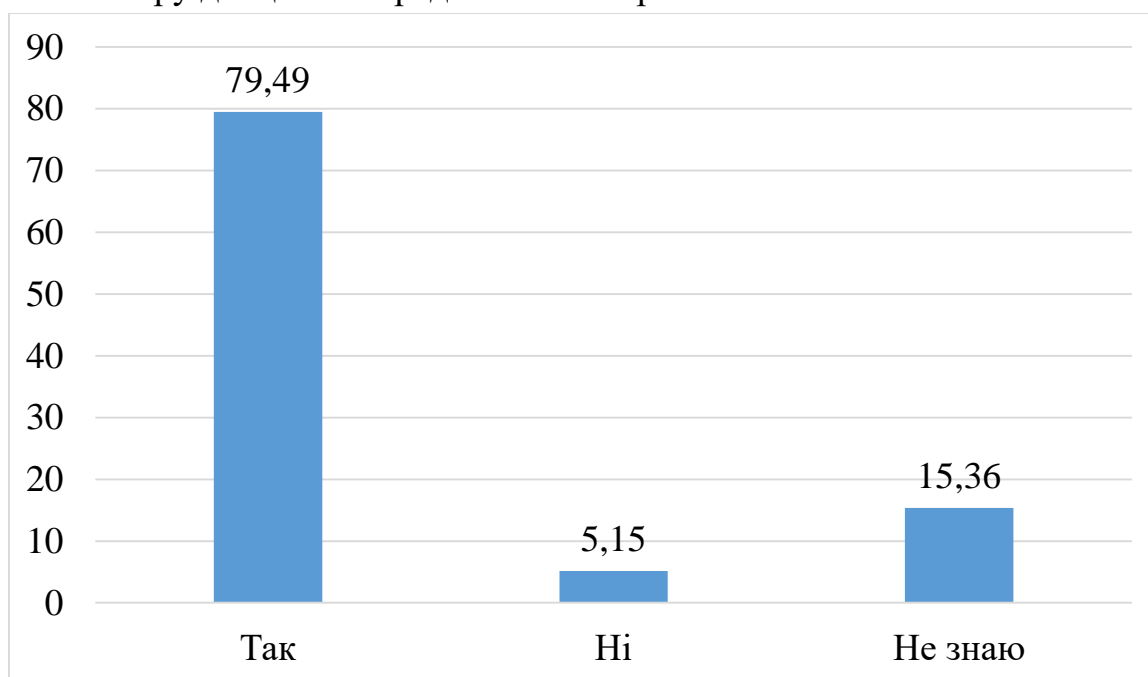

Рис. 4. Наявність можливості та реалізації вільного вибору дисциплін (у відсотках)

В Уманському національному університеті садівництва з 2016 року функціонує затверджена Вченою радою процедура здійснення вибору навчальних дисциплін студентами. Слід приділити увагу щодо роз'яснення процедур вибору навчальних дисциплін більшій кількості здобувачів.

Для вибіркових дисциплін - одним із ключових залишається питання наповнюваності груп: скільком студентам необхідно записатися на курс, щоб він відбувся. Вибір дисципліни може робити не кожен студент окремо, а лише уся навчальна група. Це, у свою чергу, обмежує студента, бо він не завжди може обрати ту дисципліну, яку хоче прослухати, а змушений погоджуватися з вибором групи. Науково-педагогічним працівникам, при формуванні анотацій дисциплін вільного вибору студента, необхідно вказувати зв'язок навчальної дисципліни з майбутньою професією студентів, а також описувати практичну спрямованість дисципліни.

Блок запитань щодо якості освітнього процесу дає змогу визначити рівень студентського задоволення якістю викладання дисциплін та системи оцінювання.

Відповідаючи на питання з приводу видів аудиторних занять, які переважають у студентів, 26,78% опитуваних зазначили лабораторні заняття, 59,74% - лекції, 13,48% - практичні заняття.

Респондентам було запропоновано визначити результативність залучення професіоналів-практиків, експертів та представників роботодавців до викладання та організації освітнього процесу. Отримані за результатами анкетування дані дають змогу визначити, що в переважній більшості (82,4%) вважають це необхідною складовою організації освітнього процесу та бажають переймати досвід професіоналів-практиків безпосередньо в навчальному процесі, 5,15% - не бажають та 12,36% - сумніваються в цьому, їм важко відповісти.

Також здобувачам було запропоновано визначити, яким чином вони дізнаються про форми контролю, порядок і критерії оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни (рис. 5).

Рис. 5. Ознайомлення з формами контролю, порядком і критеріями оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни (у відсотках)

Респонденти надавали інформацію щодо того, чи повідомляються студенти про процедури оцінювання заздалегідь. Процедури забезпечення якості для оцінювання передбачають, що студенти мають бути ознайомлені з існуючими методами оцінювання, критерії та методи оцінювання, а також критерії виставлення оцінок оприлюднені заздалегідь і знаходяться у відкритому доступі (зокрема на веб-сайті університету). Дані, отримані за результатами

анкетування, свідчать, що у переважній більшості (78,28 %) викладач пояснює студентам методи і критерії оцінювання на початку курсу.

З поміж всіх наявних способів контролю знань при проведенні екзамену 55,62% опитуваних найбільш об'єктивним вважають електронне тестування (рис. 6). Найменш ефективним на думку студентів є отримання практичного результату (1,03 %) та розв'язання конкретних ситуацій (4,12 %).

Рис. 6. Ознайомлення з формами контролю, порядком і критеріями оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни (у відсотках)

Слід відмітити, достатній рівень чинної системи оцінювання результатів навчання студентів по спеціальності. На питання «Чи об'єктивна, на Вашу думку, чинна система оцінювання результатів навчання студентів в університеті?» 78,28% опитуваних відповіли ствердно, 18,54% вважають чинну систему частково об'єктивною. Система оцінювання є необ'єктивною для 3,09 % респондентів.

Як свідчать результати опитування, більшість здобувачів задоволені порядком та критеріями оцінювання у межах окремих компонент освітньої програми та є необхідність подальшої роботи щодо забезпечення надійності проведення оцінювання відповідно до установлених закладом процедур. Потрібно контролювати, щоб оцінювання дозволяло продемонструвати здобувачам вищої освіти міру, в якій було досягнуто очікуваних результатів навчання.

Щодо питання «Чи є у Вас можливість, при потребі, оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів?» більша половина опитуваних (53,56%) відповіла - «Так», 15,45% - не мають такої можливості з невідомих причин, 30,9% - не знають про таку можливість.

Освітня програма та навчальний план по спеціальності «Агроінженерія» передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності. Опитування здобувачів з цього питання (рис. 7) показує достатній рівень обсягу практичної підготовки 72,1%, частково задоволені обсягом практики 20,6% опитуваних, та 12,36 % вважають, що практики зі спеціальності замало.

Відповідний і відсоток задоволеності здобувачами тих компетентностей, які вони здобули та/або розвинули під час практичної підготовки.

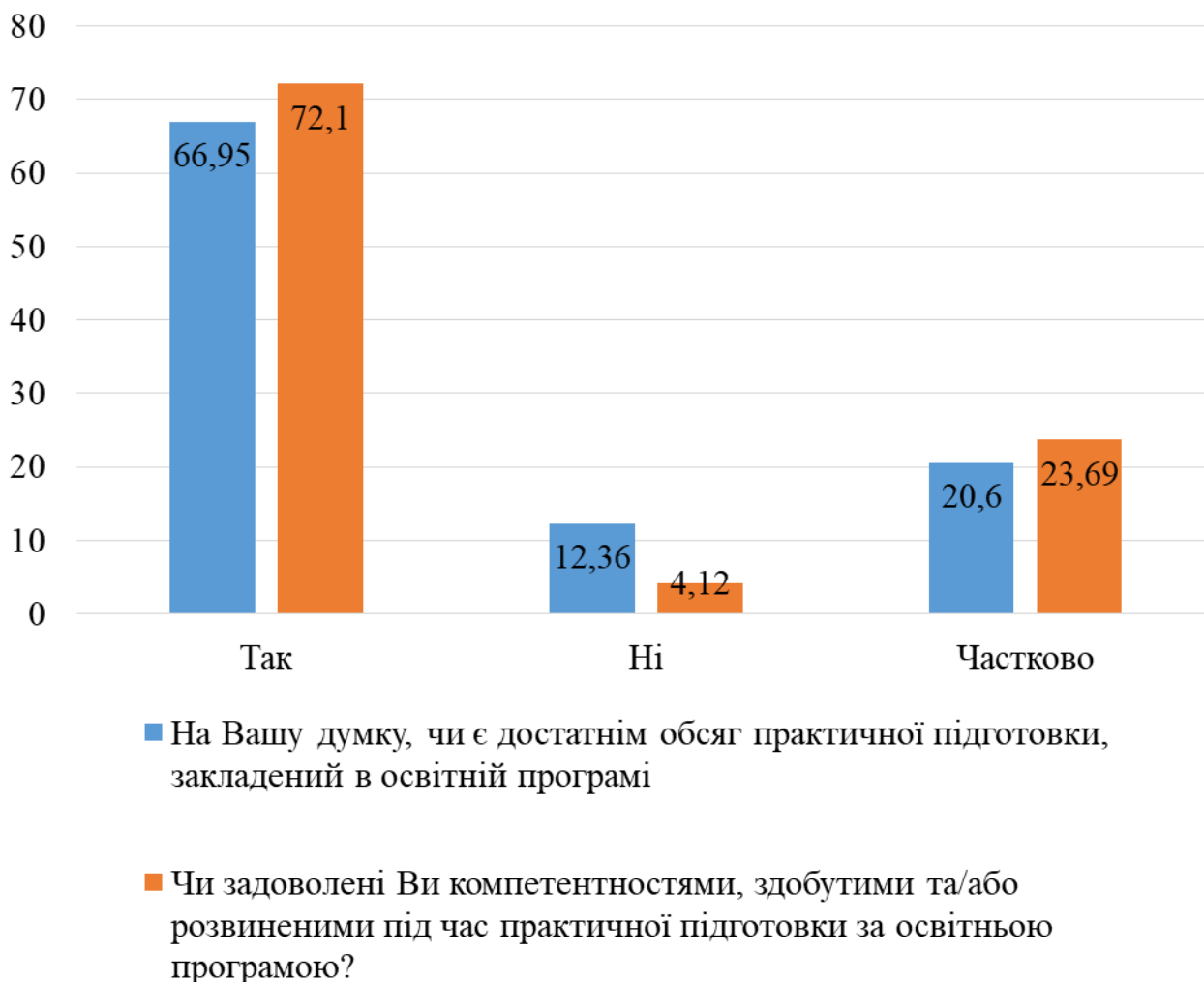

Рис.7. Обсяг практичної підготовки, закладений в освітній програмі з спеціальності «Агроінженерія» та задоволеність компетентностями, здобутими та/або розвиненими під час практичної підготовки? (у відсотках)

Моніторинг передбачає оцінку забезпеченості освітніх програм матеріально-технічними та навчально-методичними ресурсами. Здобувачі вищої освіти оцінювали: доступність та якість підручників, методичних вказівок, конспектів лекцій тощо в електронній та друкованій формах; комп'ютерне забезпечення освітнього процесу.

Узагальнені результати опитування з питання «Чи доступні Вам підручники, методичні вказівки, конспекти лекцій тощо в електронній та друкованій формах?» та «Чи відповідає Вашим освітнім потребам комп'ютерне забезпечення освітнього процесу в Уманському НУС?» представлені у табл. 4., табл. 5.

Таблиця 4

Доступність здобувачам вищої освіти підручників, методичних вказівок, конспектів лекцій в електронній та друкованій формах

Варіанти відповіді	Результати опитування
Так	76 осіб (78,28%)
Частково	20 осіб (20,6%)
Важко відповісти	1 особа (1,12%)

Більшість опитаних, а саме 76 осіб (78,28%) відповіли стверджено щодо доступності підручників, методичних вказівок, лекцій, 20 опитаних (20,6%) частково задоволені доступністю, 1 особі (1,12%) було важко відповісти на це питання.

Більшість опитаних здобувачів вищої освіти – 69 осіб (71,071%) повністю задоволені комп'ютерним забезпеченням освітнього процесу, частково задоволені – 20 здобувачів (20,6%), не задоволені – 8 здобувачів (8,33%).

Таблиця 5

Відповідність освітнім потребам комп'ютерного забезпечення освітнього процесу в Уманському НУС

Варіанти відповіді	Результати опитування
Так	69 осіб (71,07%)
Частково	20 осіб (20,6%)
Ні	8 особи (8,33%)

Університет в свою чергу приділяє велику увагу якості навчальних ресурсів та відповідає за забезпечення ефективної та безперебійної роботи комп'ютерної та мережевої інфраструктури, інформаційних сервісів Уманського НУС та їх розвиток до вимог користувачів.

Університет популяризує академічну доброчесність та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності. Відповідно на питання «Чи ознайомлені Ви із принципами академічної доброчесності?» 62,83% опитуваних ознайомлені з принципами, 20,6% - частково і 16,57% - не ознайомлені.

На питання «Яким чином популяризується академічна доброчесність в Уманському НУС?» здобувачам пропонувалось обрати відповідь з наступного переліку (кількість виборів не обмежувалася). Узагальнені результати відображені на рис.8.

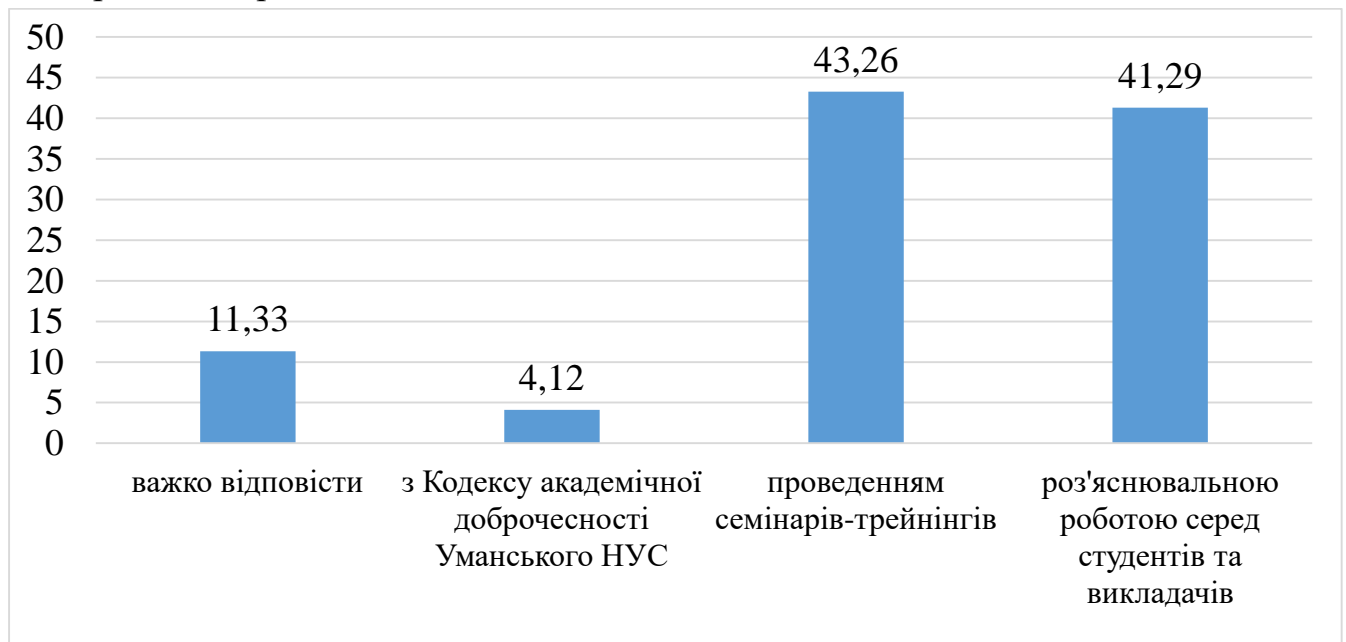

Рис.8. Популяризація академічної доброчесності в Уманському НУС (у відсотках)

Узагальнюючи надані варіанти відповіді на це питання, можна зробити висновок, що респонденти неповною мірою ознайомлені з принципами доброчесності, але популяризація ведеться через роз'яснювальну роботу 41,29% із загальної кількості опитуваних, Кодексу академічної доброчесності – 4,12%, семінари-тренінги – 43,26%, необізнані в цьому питанні – 11,33% опитуваних.

Опитування стосовно питань доброчесності стосувалося також питань плагіату та корупції (рис.9).

На основі результатів опитування можна зробити висновок, що на думку опитуваних студентів, спостерігається тенденція покращення ситуації стосовно проявів академічної доброчесності. 81,37% студентів із загальної кількості опитаних стверджують, що не стикалися з проявами недоброчесності.

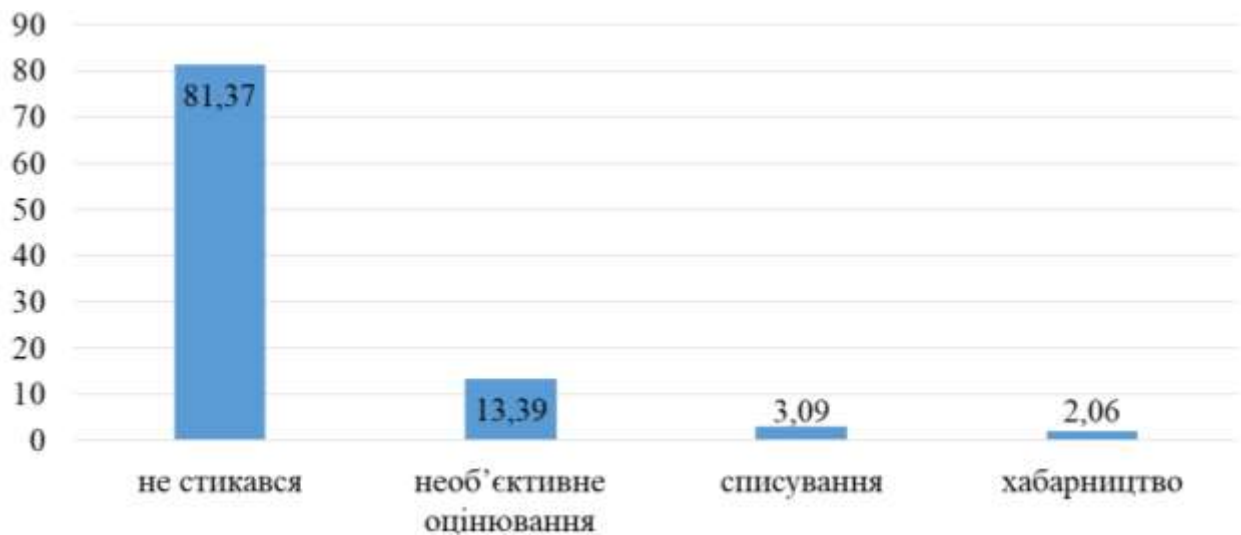

Рис. 9. З якими проявами академічної недоброчесності Ви стикалися в університеті? (у відсотках)

Здобувачам було запропоновано визначити з перерахованих варіантів, які санкції щодо студентів можуть бути доцільними у разі виявлення і доведення академічної недоброчесності (рис. 10).

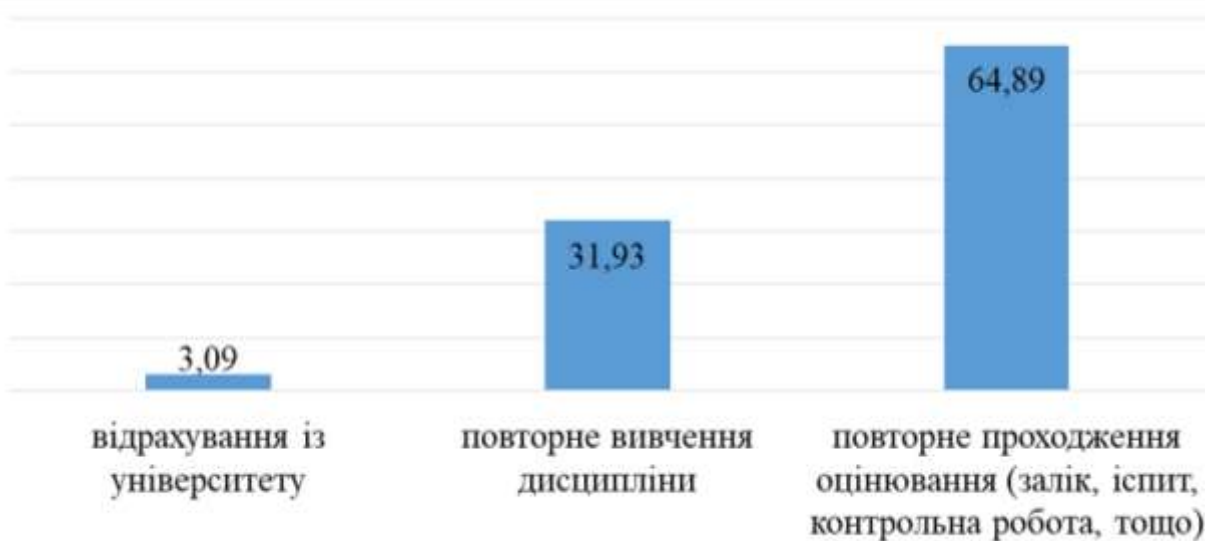

Рис. 10. Які санкції щодо студентів Ви вважаєте доцільними у разі виявлення і доведення академічної недоброчесності? (у відсотках)

Варіант повторного проходження оцінювання (залік, іспит, контрольна робота) отримав найвищий відсоток (64,89%), повторне вивчення дисципліни – 31,93%.

Позааудиторне життя студентів повинне гармонійно єднатися з їхнім зростом в навчальних програмах університету. Інтелектуальне збагачення супроводжується персональною, духовною та соціальною трансформацією, забезпечення якої і є завданням Університету.

Отже, було важливим опитування серед здобувачів вищої освіти щодо їхніх потреб та інтересів. За результатами анкетування щодо безпечності освітнього середовища для життя і здоров'я студентів, їх соціальної підтримки Університетом можна зробити висновок, що відповідні послуги задовольняють більшість студентів, особливо високий відсоток належить закладові громадського харчування – університетській столові 50,47%. Узагальнені результати відображені на рис.11 та рис.12.

При проведенні анкетування також досліджувалась наявність процесів, що підтримують студентів під час навчального процесу, якщо у них виникають значні труднощі. 15,45% респондентів важко було відповісти на питання «Яким чином Вам надається соціальна підтримка?», можливо по причині відсутності відповідних проблем чи необізнаності у наявності такої підтримки.

Рис. 11. Яким чином університет забезпечує безпечність освітнього середовища для Вашого життя та здоров'я? (у відсотках)

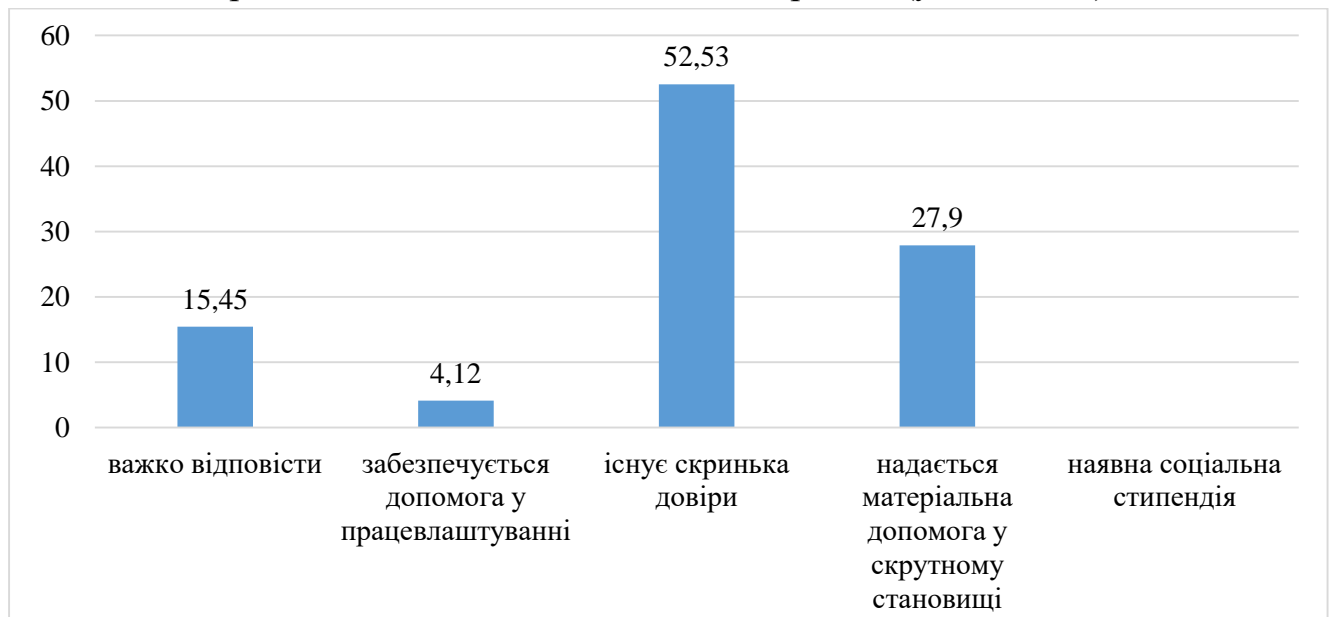

Рис. 12. Яким чином Вам надається соціальна підтримка? (у відсотках)

74,16 % опитуваних здобувачів задоволені рівнем організації студентського самоврядування в університеті та факультеті безпосередньо, 25,75% - задоволені частково. Незадоволених роботою студентського самоврядування респондентів не виявлено. Відповідно багато студентів приймають активну або менш активну участь у заходах, які проводяться студентським самоврядуванням, 41,2% - задіяні активно, 23,69% - в таких заходах задіяні по мірі своїх можливостей, 35,02% - участі не приймають.

Опитані здобувачі спеціальності «Агроінженерія» не брали участь у програмах міжнародної академічної мобільності, проте мали можливість проходження практики за кордоном. З перерахованих проблем, які виникають при бажанні прийняти участь у міжнародному обміні чи стажуванні здобувачі виокремили недостатню пропозицію закордонних вузів-партнерів (40,17 %) (рис.13).

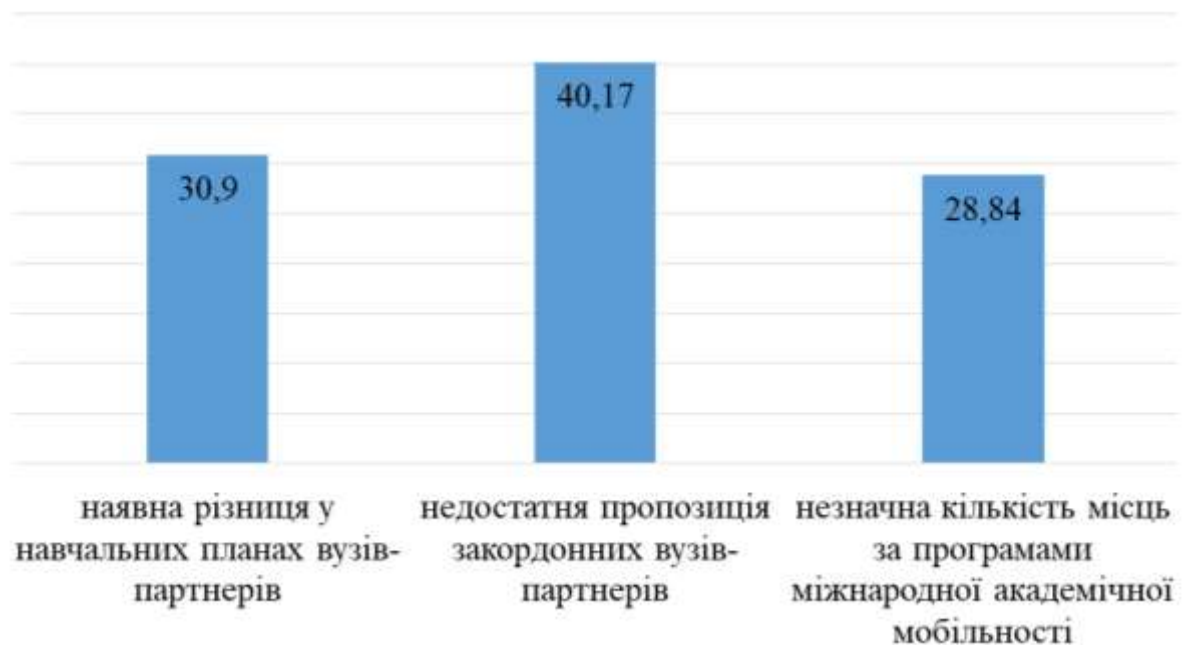

Рис. 13. Які проблеми виникають за умови участі у програмах міжнародної академічної мобільності? (у відсотках)

Варто пам'ятати той факт, що задоволеність студентів якістю освітнього процесу в цілому та якістю освітніх програм, зокрема, є основним із основних факторів.

На питання «Що, на Вашу думку, слід змінити в освітній програмі для Вашої спеціальності?» 43 студентів (44,29%) із загальної кількості опитуваних відповіли, що нічого не слід змінювати і їх все влаштовує, інша половина мала пропозиції і зауваження.

Отримані відповіді розподіляються за наступними проблемами:

1. Організація навчального процесу: «Більше виїзних екскурсій на виробничі підприємства»; «Забезпечити комп'ютерами всі аудиторії і проводити заняття з структурним показом матеріалу»; «Більше інформації про сучасні технології і техніку в АПК»; «Повернути назад навчання щоб не було дистанційно»; «Більше практичних занять»; «Збільшити кількість практичних занять. Збільшити кількість підручників, довідкової інформації.»; «Більше практики, більше взаємодії із сільськогосподарською технікою та її складовими частинами.»; «Вилучити не потрібні предмети такі як хімія і додали потрібні предмети для інженера механіка»; «Звертати увагу при оцінюванні на опрацювання студентом поза лекційного і поза практичного матеріалу. Робити практичні і лабораторні заняття руками.»

2. Організація практичної підготовки: «Фінансування, забезпечення практичної бази»; «Більше взаємодії з технікою та її складовими частинами»; «Практика з ремонту, обслуговування та конструювання»

Серед чинників, які б могли на думку студентів вплинути на підвищення зацікавленості навчанням з боку самих же студентів найважливішими є «можливість вибору дисциплін», «зацікавленість викладача в успіхах студентів», «оновлення змісту навчальних курсів». Причому вага перших двох чинників знижується, а оновлення змісту навчальних курсів з роками стає все більш актуальним для студентів. Парадоксально, що при видимому зменшенні навантаження навчального для студентів все більш важливішим стає зменшення обсягу навчального навантаження.

На думку здобувачів вищої освіти не всі дисципліни, що вивчаються, необхідні для їх професійної діяльності, тому метою вільного вибору дисциплін є забезпечення якісної студентоорієнтованої підготовки, яка в майбутньому дозволить випускникам працевлаштуватись.

Результати цього анкетування дозволяють керівництву факультету більш раціонально підійти до питань удосконалення освітнього процесу.

Висновки та рекомендації

Таким чином, зважаючи на усе вищезазначене, можна зробити загальний висновок – освітні послуги надаються Уманським НУС на спеціальності «Агроінженерія» на достатньому рівні і задовольняють більшість студентів.

З метою удосконалення та покращення освітніх послуг по спеціальності «Агроінженерія» пропонується вжити наступних заходів:

1. Проводити опитування студентів щодо задоволеності освітніми програмами та якістю освітніх послуг щорічно. Відстежувати позитивну

динаміку та виявляти слабкі чи проблемні зони з метою вжиття своєчасних заходів.

Забезпечити більшу кількість респондентів для проведення кількісного аналізу отриманих результатів з дотриманням належних критеріїв репрезентативності.

2. Викладачам, завідувачу кафедри слід приділити більше уваги формуванню у студентів розуміння цілей їх професійного розвитку. Своєчасно знайомити з цілями та змістом освітніх програм.

3. Розробка та запровадження комплексу заходів щодо підвищення якості навчального процесу:

- удосконалення підготовки навчально-методичних матеріалів;
- підвищення якості проведення всіх видів занять зі студентами;
- удосконалення системи підвищення кваліфікації та атестації науково-педагогічних працівників.

4. Підвищення якості проведення всіх видів занять зі студентами:

- суттєве збільшення кількості занять та їх тематики, що проводяться на базах практики або на підприємствах, установах, організаціях;

- урізноманітнення форм проведення занять - ділові та рольові ігри, індивідуальні практичні завдання, «мозкові штурми» з проблемних питань, тощо; обов'язкове включення різних форм проведення занять в навчальні програми;

- раціональне застосування комп'ютерних технологій;

- постійно переглядати наявну навчально-методичну літературу на предмет її кількісного забезпечення та терміну видання і оновлювати її;

- максимальне закріплення студентів на робочих місцях бази практики та їх реальна участь у виконанні виробничих завдань;

- при організації освітнього процесу, обранні методів навчання та форм і методів самостійної роботи враховувати той факт, що здобувачі вищої освіти (старших курсів) працюють.

5. Науково-педагогічним працівникам необхідно активізувати науково-дослідну діяльність майбутніх спеціалістів шляхом стимулювання їх до самоосвіти, застосування в освітньому процесі результатів наукової роботи, спільної публікаційної активності тощо.

6. Студенти є повноцінними учасниками освітнього процесу, тож вони мають право впливати на його організацію, одним із аспектів якої мають стати вибіркові дисципліни. Організація спільних презентацій вибіркового дисциплін для студентів. Чим більше доступної та зрозумілої інформації про вибірковий курс, тим більша ймовірність, що його оберуть найбільш умотивовані студенти.

Проводити моніторинг якості організації вибору навчальних дисциплін вільного вибору студента щорічно. Також серед пропозицій студентів щодо переліку дисциплін циклу загальної підготовки є пропозиція щодо збільшення кількості дисциплін практичного спрямування. Науково-педагогічним працівникам при формуванні пропозицій до переліку дисциплін вільного вибору студента, по можливості, необхідно врахувати побажання студентів.

7. Кафедрі, викладачам навчальних дисциплін акцентувати увагу студентів на практичний аспект професійної підготовки. Своєчасно повідомляти студентів щодо запланованих заходів.

Підвищення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти:

- поглиблення процесів взаємодії з підприємствами, установами, організаціями;
- встановлення довгострокових зв'язків із установами, великими компаніями, закладами соціальної сфери (освіта, наука, культура і т.п.), починаючи від закріплення там баз практики і закінчуючи цільовою підготовкою студентів;
- узгодження із роботодавцями обсягу теоретичних знань та практичних навичок, які бажано включати до учбових планів та програм;
- розширення обсягів проведення практичних занять в цих установах та компаніях із залученням до навчального процесу їх працівників.